

Yhteinen harrastus lapsen kanssa

Vanhemman tukeminen 5–6-vuotiaan viulistin soitto- harrastuksessa

Susanna Hanhisalo

Opinnäytetyö, AMK
Kesäkuu 2021
Kulttuuriala
Musiikkipedagogin tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Hanhisalo, Susanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä Kesäkuu 2021
	Sivumäärä 37	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Yhteinen harrastus lapsen kanssa Vanhemman tukeminen 5–6-vuotiaan viulustin soittoharrastuksessa		
Tutkinto-ohjelma Musiikkipedagogi		
Työn ohjaaja(t) Eeva Oksala, Tiina Takkinen		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tarkoituksena oli tutkia, miten vanhemmat osallistuvat 5–6-vuotiaan lapsensa viulunsoittoharrastukseen ja millaiseksi he kokevat oman roolinsa. Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään 5–6-vuotiaan lapsen kehitystä kehitys- ja kulttuuripsykologisista näkökulmista sekä yleisesti 5–6-vuotiaan lapsen kehitystä. Lisäksi tarkastellaan alkeisopetukseen ja vanhemman osallistumiseen liittyviä aikaisempia tutkimuksia sekä kolmea Suomessa käytettyä yleistä viulunsoiton opetusmenetelmää.</p> <p>Tutkimus toteutettiin verkkokyselyllä. Kyselyn kohteena olivat vanhemmat, jotka eivät ole soittaneet aiemmin mitään instrumenttia. Tutkimus oli sekä määrällinen että laadullinen. Avoimet kysymykset analysoitiin käyttämällä laadullista sisällönanalyysiä. Kyselyssä oli kolme teemaa: viulutunnit ja opetusmenetelmät, kotiharjoittelu sekä soittoasento. Kyselyssä selvitettiin muun muassa, miten vanhempi osallistuu lapsen viulunsoittoharrastukseen, mitä opetusmenetelmiä opettaja käyttää ja miten vanhempi osallistuu lapsen kotiharjoitteluun. Lisäksi haluttiin tietää keinoja soittoasennon ylläpitämiseen ja muita hyviä keinoja, jotka edistävät lapsen viulunsoittoharrastusta.</p> <p>Suurin osa kyselyyn vastanneiden vanhempien lapsista käy Suzuki-viulutunneilla. Kyselystä selvisi, että 15–20 minuuttia on sopiva määrä viulunsoiton harjoitteluun kotona 5–6-vuotiaan lapsen kanssa. Säännöllisyys, motivoiminen ja hauskanpito lapsen kanssa paransivat lapsen ja vanhemman harjoitteluhetkiä. Muita soittamista tukevia keinoja olivat lapsen esiintymiset kotiympäristössä, musiikin kuunteleminen sekä lapsen kehuminen.</p> <p>Kyselyssä saatuja keinoja voivat käyttää sekä vanhemmat että opettajat viulunsoiton opetuksessa. Keinot eivät ole pelkästään viulunsoittoon sopivia, vaan niitä kaikkia voi hyödyntää myös muiden instrumenttien opetuksessa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) vanhemman osallistuminen, vanhemman osallistaminen, 5–6-vuotias lapsi, viulunsoiton alkeisopetus, 5–6-vuotiaan lapsen kehitys, kehitysteoriat, viulunsoitonopetusmenetelmät		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Hanhisalo, Susanna	Type of publication Bachelor's thesis	Date June 2021 Language of publication: Finnish
	Number of pages 37	Permission for web publication: x
Title of publication A Shared Hobby between Child and Parent Supporting Parent in the Violin Studies of a 5-6 Aged Child		
Degree programme Degree Programme in Music		
Supervisor(s) Oksala Eeva, Takkinen Tiina		
Assigned by		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to examine how parents participate in their child's (aged 5 to 6) violin studies and how parents experience their own role. Framework contains study of child development (aged 5 to 6) generally and in the developmental psychology point of view. It also contains study of the most used violin teaching methods in Finland.</p> <p>Research was conducted by internet survey. Parents who had not played any instrument before could answer the survey. In the survey the goal was to find ways to improve child's development in the violin playing. The study had a mixed method approach: quantitative and qualitative methods were used together. Open questions were analyzed with qualitative content analysis. Survey was tripartite and the themes were 1. Violin lessons and teaching methods, 2. Training at home and 3. Playing posture. Main goal was to investigate parents' involvement in their child's violin studies from the parents' point of view, what methods does the teacher use, how parent and child practice at home, to find good ways to maintain playing posture and to find other functional ways to improve child's development in violin studies.</p> <p>Most of the children in the study take Suzuki violin lessons. Study shows, about 15 minutes seems to be a good time for a child (aged 5 to 6) to play violin. Regularity, motivation, and positive atmosphere improved the violin sessions at home. Other functional tools were little concerts at home and listening to music.</p> <p>Results of the study can be used by both the parents and the teachers. The tools are not only compatible with violin students, but they can also be used to teach students of any instruments.</p>		
Keywords/tags (subjects) Parental involvement, violin teaching methods, development of a 5-6 aged child, beginner, elementary		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Kehitys- ja kulttuuripsykologisia teorioita	4
2.1	Jean Piaget ja ajattelun kehitys	5
2.2	Erik H. Erikson ja psykososiaalinen kehitys	6
2.3	Jerome Bruner ja musiikillisen ajattelun kehitys.....	6
3	5–6-vuotiaan lapsen kehitys	7
3.1	Motorinen ja kognitiivinen kehitys	7
3.2	Sosiaalinen ja musiikillinen kehitys	8
3.3	Lasten erilaisuus, kiinnostuksen kohteet ja vanhemman rooli.....	9
4	Aiheesta tehdyt aikaisemmat opinnäytetyöt ja tutkimukset.....	10
4.1	Opinnäytetöitä	10
4.2	Piia Tuohino: Eväitä ensimmäiselle viuluvuodelle 2009	12
5	Yleisimmät alkeisopetuksessa käytettävät metodit	14
5.1	Suzuki-metodi.....	14
5.2	Colourstrings-metodi.....	14
5.3	Venäläinen viulukoulu	15
6	Tutkimuskysymykset	15
7	Toteutus.....	17
7.1	Menetelmät.....	17
7.2	Aineiston keruu ja analyysi.....	17
8	Verkkokyselyn tulokset.....	19
8.1	Yleiset kysymykset.....	20
8.2	Viulutunnit ja opettajien opetusmenetelmät	21
8.3	Kotiharjoittelu	23
8.4	Soittoasento	26
8.5	Lapsen soittoharrastusta tukevia asioita	27

	2
9 Pohdinta.....	27
9.1 Luotettavuus ja eettisyys.....	28
9.2 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	29
Lähteet	33
Liitteet.....	34
Liite 1. Haastattelukysymykset.....	34

1 Johdanto

Aloitin viulunsoiton opiskelun 5-vuotiaana musiikkiopistossa omasta toivomuksestani. Olin kuullut viulun soittoa ennen aloittamista paljon, sillä isäni soitti viulua omaksi ja perheen iloksi. Soitonopiskelun alkuvaiheista minulla ei ole muistikuvaa, mutta kysyin äidiltäni, millä tavalla hän muistaa minun aloittaneen viulunsoiton. Lähdin yleensä odottavalla mielellä viulutunnille. Välillä kotona saattoi harmittaa lähtö viulutunnille, jos leikki jäi kesken. Äiti pohti myöhemmin, että soittotunnille lähtemistä olisi kannattanut valmistella eri tavalla, jotta tunnille lähteminen olisi ollut mielekkäämpää. Äitini kertoi hymyillen, että viulutunneilla yleensä piilouduin pöydän alle, sillä se oli hauskaa. Opettaja ja äiti maanittelivat yhdessä tulemaan pois pöydän alta ja soittamaan. Äitini myös mainitsi, että viulunsoiton aloittaminen on pienen lapsen ja vanhemman yhteinen harrastus.

Mielestäni soittoharrastuksen tukemiseen kuuluu tunneille kuljettamisen lisäksi myös tunneilla aktiivinen kuunteleminen, jotta vanhempi pystyy auttamaan lasta kotiharjoittelussa. Viulunsoiton alkuvaihe on hankala, sillä musiikin tuottamisen lisäksi soittajan on opittava oikea soittoasento sekä rento soittotapa. Näiden kolmen kanssa samanaikaisesti opetellaan myös kuuntelemaan instrumentin sointia ja puhtautta. Soittoasennon oppiminen edellyttää säännöllistä harjoittelemista, jotta lihakset totuvat uusiin asentoihin.

Haluan opinnäytetyössäni tutkia, millaisena vanhempi kokee oman roolinsa lapsen viulunsoittoharrastuksessa, jos hänellä ei ole koskaan ollut mitään soittoharrastusta. Vanhempien osallistumisesta pienen lapsioppilaan tunneilla on tehty jo muutamia opinnäytetöitä, jonka takia pyrin rajaamaan oman aiheeni mahdollisimman tarkasti. Rajasin aiheita sekä lapsen iän että vanhempien musiikillisen taustan perusteella. Valitsin mukaan 5–6-vuotiaat lapset, sillä olen opiskellut sivuaineena myös varhaisiän musiikkikasvatusta. Toisena rajauksena valitsin vanhemmat, joilla ei ole mitään aikaisempaa musiikkikokemusta, sillä haluan tutkia heidän näkökulmaansa. Aihe on jatkuvasti ajankohtainen ja jatkuva oppiminen on nykyajan normi. Tutkimuksesta saattaa nousta uusia keinoja ilmi, jotka kiinnostavat niin vanhempia, kuin pedagogeja. Musiikkia harrastaneilla on kokemusta harjoittelun toistoista ja oikeasta soittoasennosta

(kaikissa instrumenteissa tietenkin toistot ja oikeat asennot, viulunsoitossa erityisesti vapaan soittoasennon löytyminen, vireyden kuunteleminen, kauniin äänen muodostaminen). Musiikkia harrastamattomat eivät välttämättä ymmärrä edellä mainittuja asioita ottaa huomioon.

Mielestäni lapsen soittoharrastuksen tukemisen tärkeyttä ei ymmärretä vielä tarpeeksi. Haluan selvittää, kuinka vanhemmat osallistuvat lapsensa viulunsoittoharrastukseen ja millaisia keinoja he ovat löytäneet lapsen soittoharrastuksen tukemiseen. Eräs opettajani kerran sanoi lapsen opettamisesta, että lapsen soiton oppimisessa tulee pyrähdyksiä ja olen myöhemmin huomannut sen myös. Lapsi saattaa monta kuukautta kamppailla jonkun viulunsoittoon liittyvän asian oppimisessa ja sitten yhtäkkiä soittotunnilla pitkään toistettu asia esimerkiksi viulukäden asento otelaudalla asettuu paikoilleen. Tästä keskustelusta poiki ajatus tutkia, millaisessa kehitysvaiheessa 5–6-vuotias lapsi on eri kehitysteorioiden näkökulmista ja millaista tukea lapsi tarvitsee kehitysvaiheensa perusteella musiikkiharrastukseen. Pohdin myös mitkä muut tekijät voivat vaikuttaa vanhemman osallistumiseen lapsen viulunsoittoharrastuksessa. Totesin, että viulunsoitonopetus menetelmissä vanhemman osallistuminen on vaihtelevaa. Suomessa käytetään yleisimmin viulunsoiton opetusmenetelmänä Suzuki-metodia, Colourstrings-metodia ja venäläistä viulukoulua, ja valitsin siksi nämä kolme menetelmää.

2 Kehitys- ja kulttuuripsykologisia teorioita

Tässä luvussa esittelen kahden kehityspsykologisen teoreetikon, Jean Piagetin ja Erik H. Eriksonin kehitysteorioita 5–6-vuotiaan kehityksen näkökulmasta. Lisäksi tarkastelen Jerome Brunerin teoriaa musiikillisen ajattelun kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä. Valitsin Piagetin ja Eriksonin siksi, että vaikka he ovat kehittäneet teoriansa kauan sitten, heidän näkemyksensä lapsen kehityksestä ovat edelleen ajankohtaisia. Bruner kertoo osuvasti lapsen musiikillisen kehityksen vaiheista ja auttoi minua ymmärtämään lapsen musiikillista kasvua.

Kehityspsykologiassa perehdytään ihmisen kehitykseen eri elämänvaiheissa. Kehitystutkimuksen näkökulman voi suunnata joko elämänkaaripsykologiaan tai kehityksen fyysisiin, motorisiin, kognitiivisiin tai sosioemotionaalisiin osa-alueisiin. Elämänkaaripsykologiassa tarkastellaan ihmisen koko elämää alusta loppuun. (Anttila, Pohjola, Löytönen & Kauppila 2017.) Keskeisimpiä kehityspsykologian teoreetikkoja ovat Sigmund Freud, Carl Gustav Jung, Jean Piaget, Lev S. Vygotski ja Erik H. Erikson (Lyytinen, Korhonen & Ruoppila 2006, 19).

2.1 Jean Piaget ja ajattelun kehitys

Jean Piaget (1896–1980) oli sveitsiläinen lapsipsykologi. Piaget kehitti teoriaansa vuosisata sitten, mutta se on edelleen tunnetuin teoria kognitiivisen kehityksen saralla. Hän jakaa teoriassaan pienen lapsen kehityksen neljään vaiheeseen: 1. Sensomotorinen vaihe, 2. Esioperationaalinen vaihe, 3. Konkreettisten operaatioiden vaihe ja 4. Formaalioperaatioiden vaihe. (Siegler, DeLoache, Eisenberg & Saffran 2014, 132, 135; Anttila 2017.)

Esioperationaalinen vaihe on oman työni kannalta tärkeä, sillä tämä vaihe käsittää myös tutkimukseeni kuuluvan ikäryhmän. Varhaiskasvatukseen (2–7-vuotiaat) lapset pystyvät ilmaisemaan kokemuksiaan kielellisesti ja mielikuvien avulla. Tämän ansiosta he muistavat kokemuksia pidemmältä aikaväliltä ja pystyvät muodostamaan monimutkaisempia käsitteitä. (Siegler ym. 2014, 135.) Lapsi pystyy matkimaan viivästyneesti, niin, että malli on poissa näkyvistä ja pystyy kuvailemaan sanallisesti asioita, jotka ovat tapahtuneet jo aiemmin (Anttila ym. 2017). Kuitenkin sanalla esioperationaalinen, Piagetin teoria painottaa, että lapsi ei ymmärrä samanaikaista moniulotteisuutta asioita tarkastellessaan. Lapsen kykenemättömyyttä ymmärtää tämänkaltaisia asioita voidaan todeta seuraavassa esimerkissä kahdesta eri kokoisesta lasista: kaadettaessa vettä matalasta leveästä lasista suurempaan ja kapeampaan lasiin, veden määrä ei muutu, vaikka vesi näyttäisi olevan korkeammalla jälkimmäisessä lasissa. Toisin sanoen, hän ei tunnista jälkimmäisen lasin korkeammalla olevan veden korvautumista sillä, että lasi on kapeampi. (Siegler ym. 2014, 135.)

Lapsi kehittää tavallisille esineille mielikuvituksellisia käyttötapoja (esineiden symbolinen kuvaus), esimerkiksi pelikortti saattaa leikissä esittää älypuhelimien roolia. Lapsen kasvaessa esineen käyttötarkoitus selvenee ja mielikuvituksen tuoton sijasta esinettä osataan käyttää oikeaan käyttötarkoitukseen. Varhaiskasvatusikäinen lapsi on minäkeskeinen ja hänellä on haasteita keskittymisessä. (Siegler ym. 2014, 138.)

2.2 Erik H. Erikson ja psykososiaalinen kehitys

Psykoanalyttikko E. H. Erikson (1902–1994) kehitti kahdeksanvaiheisen teorian ihmisen kehityksestä lapsuudesta vanhuuteen. Jokaisen teorian kehitysvaiheen kohdalla ihminen kokee tietynlaisen kriisin tai kehityksen ongelman, joka pitää selvittää. Vasta vaiheen ongelman selvittämisen jälkeen ihminen pystyy siirtymään seuraavaan vaiheeseen. Kahdeksanvaiheisen teorian kriisit ovat järjestyksessä: ensimmäinen ikävuosi eli luottamuksen ja epäluottamuksen kriisin aika, toisen ja kolmannen ikävuo- den eli itsenäisyyden – häpeän ja epäilyn kriisin aika, leikki-ikä eli aloitteellisuuden ja syyllisyyden kriisin aika, kouluikä eli ahkeruuden ja alemmuuden kriisin aika, nuoruuden eli identiteetin ja roolien hajaannuksen kriisin aika, varhaisaikuisuuden eli läheisyyden ja eristäytymisen kriisin aika, aikuisuuden eli luomiskyvyn ja lamautumisen kriisin aika sekä vanhuuden eli minän eheyden ja epätoivon kriisin aika. (Siegler ym. 2014, 345; Anttila ym. 2017.)

5–6-vuotias lapsi kuuluu Eriksonin kehitysvaihetehoriassa kolmanteen vaiheeseen. Lapsi asettaa jatkuvasti itselleen päämääriä ja tekee töitä niiden saavuttamiseksi. Tässä kehitysvaiheessa keskeisin kehittämisen kohde on omantunnon rakentaminen. Lapsi opettelee sisäistämään vanhempien asettamia sääntöjä ja vaatimuksia ja kokee syyllisyyttä epäonnistuessaan ylläpitää niitä. (Siegler ym. 2014, 346.)

2.3 Jerome Bruner ja musiikillisen ajattelun kehitys

”Lapsen musiikillinen ajattelukyky pohjautuu aktiiviselle toiminnalle ja musiikillisille kokemuksille” (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017, 92).

Jerome Bruner (1915–2016) oli yhdysvaltalainen psykologi ja kognitiivisen tutkimuksen suuri vaikuttaja. Hän oli uransa alkuvaiheessa kognitiivisen vallankumouksen yksi avainhenkilöistä. Enemmän hän on kuitenkin vaikuttanut kasvatuksen kehittäjänä. (Smith 2002.)

Brunerin teoria jakaa lapsen musiikillisen ajattelun kehityksen kolmeen vaiheeseen, joita ovat toiminnallinen, ikoninen ja symbolinen vaihe. 3–5-vuotias lapsi elää ikonisen vaiheen aikaa. Symbolinen vaihe on lapsella yleensä esiopetusiässä. 5–6-vuotias lapsi kuuluu sekä ikoniseen vaiheeseen, että symboliseen vaiheeseen. Ikonisen vaiheen pääajatuksena on, että lapsen musiikin maailma on täynnä mielikuvia, samalla tavalla kuin lapsen leikeissä. Erilaisten eläinten liikkuminen auttaa lasta ymmärtämään dynamiikan käsitettä. Elefantti merkitsee hidasta tai voimakasta ääntä. Lapsen kypsyessä mielikuvituksellisesta vaiheesta enemmän symboliseen vaiheeseen lasta alkaa kiinnostamaan musiikin kirjoitetut merkit niin kuin myös muut symbolit esimerkiksi aakkoset. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 92–93.)

3 5–6-vuotiaan lapsen kehitys

3.1 Motorinen ja kognitiivinen kehitys

Lapsi kehittää motorisia taitojaan liikkumalla ja osaa hallita hyvin kehon liikkeitään. Hän on kiinnostunut peleistä ja liikuntaleikeistä ryhmän kanssa. Suuret ja pienet liikeradat ja liikkeiden koordinaatio kehittyvät tässä ikävaiheessa monipuolisen toiminnan avulla. Lapsi on kiinnostunut askartelemisesta ja käsillä tekemisestä. Lapsella pysyy jo hyvin kynä kädessä. Maalattaessa tai piirtäessä silmän ja käden yhteistyö kehittyy, kun lapsi kokeilee esimerkiksi eri värien yhdistelmiä. Kynää kädessä pitäen kehittyy myös sormien hienomotoriikka. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 79.) Sääntöleikit alkavat kiinnostaa lasta noin viisivuotiaana (Dunderfelt 1990, 84).

Musiikki varhaiskasvatuksessa –käsikirjassa (2017) kerrotaan lapsen kognitiivisesta kehityksestä kattavasti. Lapselle selkiytyy avaruudelliset käsitteet, tilaa ja aikaa koskevat käsitteet sekä kokosuhteet, näitä ovat muun muassa lähellä – kaukana, suurempi – pienempi, korkea – matala, oikea – vasen (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 77). Lapselle voi näin ollen opettaa jo musiikillisia käsitteitä, esimerkiksi äänekäs – hiljainen, nopea – hidas. Lindeberg-Piironen ja Ruokosen (2017, 94) mukaan esikouluikäinen lapsi oppii helpommin symboleja, sillä hänellä on tietynlainen herkkyysvaihe ja into näiden oppimiseen. Lyytisen (2006) mukaan viisivuotiaan lapsen kielen kehitys on karttunut niin paljon (hallitsee noin 2000 sanaa), että hän pystyy jo ilmaisemaan itseään ymmärrettävästi myös niille, jotka eivät tunne kyseistä lasta. Alle kouluikäinen lapsi ei kuitenkaan ymmärrä adjektiivien monipuolisuutta. Lapsi ei esimerkiksi ymmärrä, että ”kylmä” sanaa voitaisiin käyttää kuvaamaan ihmisen psykologista piirrettä. (Lyytinen 2006, 111–112.)

3.2 Sosiaalinen ja musiikillinen kehitys

Lapsi oppii erilaisuudesta, jos hänellä on ystäviä ympärillään. Vanhempia lapsia katsotaan ihailen ja nuoremmat ottavat mallia isommista. 5–6-vuotias osaa lohduttaa ystäväänsä. (Häggman-Laitila 2007, 21.) Sosiaalinen ja musiikillinen kokemus ovat yhteydessä toisiinsa. Vanhemmat ja päiväkodin opettajat myötävaikuttavat lapsen musiikillista kehitystä, näin ollen aikuinen siirtää kulttuurillista tietoa eteenpäin lapselle. (Rogers 1990, 6.) Millä tavalla tätä tietoa kannattaa lapsille siirtää? Kuinka lapsen musiikillista kehitystä voisi tukea?

Lindeberg-Piironen ja Ruokonen (2017) kirjoittavat lapsen laulamisesta, kuuntelemisesta ja soittamisesta kiinnostavasti. Lapsi kykenee laulamaan yksin ja yhdessä, hänen kanssaan voi opetella musiikillisia käsitteitä: lapsi ymmärtää käsitteet hiljaa ja voimakkaasti, hänen kanssaan voi laulaa iloisesti tai surullisesti. Sisäistä kuuloa voi harjoittaa esimerkiksi näin: säestyksen soidessa lasta kehoitetaan kuuntelemaan sisäisesti, kuinka kappaleen melodia menee. Lapsen sosiaalinen kehitys edistyy erityisesti lapsen soittaessa ryhmässä tutti ja soolo-osuuksia. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 119–120, 122.)

Lapsen kieli ja musiikillinen muisti kehittyy, kun lapsen kanssa lauletaan lauluarvoituksia, joissa on helppo melodia mukana. Apuna voi käyttää yksinkertaista kolmisointua ja kysymyksen ja vastauksen loput voivat olla sanarytmisesti samanlaisia, esimerkiksi sello – kello. Lindeberg-Piironen ja Ruokosen havainnollistavassa lauluesimerkissä on käytetty D-duuriin pohjautuvaa ensimmäisen asteen kolmisointua arvoituksessa, jossa lauletaan: ”Onko tämä lammas? Ei, vaan hammas.” (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 121.) Sen sijaan lapsen analyttistä ajattelua sekä musiikillista muistia kehitetään esimerkiksi musiikin kuuntelemisen aikana kyseltävillä kysymyksillä: mitä soittimia lapsi kuulee tai millaisia ajatuksia musiikki lapsessa herättää (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 123). Herkkyykskaudet kuuluvat lapsen musiikilliseen kehitykseen. Sosiaaliset ja motoriset taidot yhdessä kielen kehityksen kanssa mahdollistavat uuden herkkyykskauden syntymiseen (Häkkä 2018, 232).

3.3 Lasten erilaisuus, kiinnostuksen kohteet ja vanhemman rooli

Mitkä tekijät vaikuttavat jokaisen lapsen erilaisuuteen? Lapsen kehitystä pohtiessa ja tutkiessa tulee kehityspsykologisten teorioiden sekä kasvun lisäksi ottaa huomioon, että lapset ovat yksilöitä ja erilaisia. Lasten geenit, heidän saamansa kohtelu, puoleelliset reaktiot kokemuksiin ja heidän omat valintansa vaikuttavat tavoilla, jotka edistävät lasten keskinäisiä eroja. (Siegler ym. 2014, 20–21.)

Lindeberg-Piironen ja Ruokosen (2017) mukaan lapsen ympäristön hahmottuminen laajenee ja lapsi alkaa kiinnostumaan menneestä ja tulevasta. Tässä vaiheessa lapsi myös pohtii, mikä hänestä tulee aikuiseksi kasvaessaan. (Lindeberg-Piironen ja Ruokonen 2017, 77.) Lindeberg-Piironen ja Ruokonen (2017, 78) ovat myös sitä mieltä, että lapsi, joka on lähellä esiopetusikää, oppii ja harjoittelee uusia taitoja mielellään.

Vanhemman rooli on kuitenkin keskeinen: Rogersin mukaan (1990, 5) Erikson (1963) on todennut, että 4–5-vuotiaalla lapsella on vahva halu olla vanhempansa kaltainen ja miellyttää vanhempansa. Tässä iässä musiikin aktiviteetteihin on helppo liittää vanhempi ja opettaja: lapsi pystyy vastaanottamaan neuvoja ja ohjeita, kun yhteistyön merkitys syvenee. Vaikka lapsi vaikuttaa kielellisesti kehittyneeltä, omaa hyvän

muistin ja motoriset taidot ja miellyttämisen halun, on tärkeä muistaa, kuinka emotionaalisesti epäkypsä tämän ikäinen lapsi on ja kuinka paljon lapsi vielä tarvitsee vanhemman tukea ja osallistumista. (Rogers 1990, 5.)

4 Aiheesta tehdyt aikaisemmat opinnäytetyöt ja tutkimukset

4.1 Opinnäytetöitä

Aihetta on tutkittu aiemmin opinnäytetöissä opettajan näkökulmasta: miten opettaja on nähnyt vanhemman osallistumisen tärkeyden? Näissä opinnäytetöissä keskitytään vanhemman osallistumiseen muun muassa pedagogin näkökulmasta tai opinnäytetyössä lapsen instrumentti ei ole ollut viulu, eli vanhemman roolia on käsitelty yleisesti kaikkiin instrumentteihin sopien. Olen valinnut nämä opinnäytetyöt myös siksi, että niistä löytyy neuvoja vanhemmille. Opinnäytetyöt eivät ole osa tietoperustaa muulta osin kuin esittelemään ja perustelemaan omaa näkökulmaani, joka on vanhemman osallistuminen lapsen viulunsoittoharrastukseen vanhemman näkökulmasta.

Satu Huhtasaari: Tervetuloa soittotunnille! Soitto-oppilaan vanhempien osallistaminen lapsen soittoharrastukseen 2018

Satu Huhtasaari (2018) on kirjoittanut opinnäytetyössään *Tervetuloa soittotunnille! Soitto-oppilaan vanhempien osallistaminen lapsen soittoharrastukseen*, vanhemman osallistumisen tärkeydestä. Hän on tehnyt oppaan *Tervetuloa soittotunnille!* soitto-oppilaan vanhemmille, joka on helppolukuinen ja tiivistää hyvin soitonoppimiseen kuuluvat perusasiat. Oppaalla hän haluaa auttaa vanhempia huomaamaan oma mahdollisuutensa lapsensa musisointitaitojen edistyksessä. Opinnäytetyö käsittelee aihetta pianonsoiton näkökulmasta. Huhtasaari on huomannut opetustyössä, että vanhemman osallistuminen jaottuu kolmeen osaan: oikeat edellytykset soittoharrastukseen, lapsen kannustus ja motivointi. (Huhtasaari 2018, 4.)

Osa vanhemmista kuvittelee, että soittoharrastuksen kustantaminen riittää osallistumiseen. Kotona väsymätön lapsen harjoittelun tukeminen kuitenkin kuuluu osallistumiseen. Opinnäytetyössä vertaillaan lyhyesti hinnan ja laadun suhteen eri paikkoja, missä musiikkia voi opiskella, esimerkiksi kansalaisopiston opetus on hieman vaipaampaa ja vähempi kustanteista, kuin musiikkiopiston opetus. (Huhtasaari 2018, 6, 8.)

Opinnäytetyössä otetaan kantaa siihen, että vanhemman sijaan myös isovanhempi voi olla lapsen soittoharrastuksen kannustajana ja harrastuksen mahdollistajana. Vanhemmat ovat avaintekijöitä siihen, mitä musiikkia lapsi kuuntelee kotona. Työssä kerrotaan eri tavoista kannustaa lasta, palautteen antamisesta, palkkioista ja rangais-
tuksista, luovuuteen kannustamisesta siinä, että välttämättä ei kannata puuttua oudolta kuulostavaan musiikin tekemiseen, vaan, että lapsi löytää ja kokeilee musiikin kanssa. Opinnäytetyössä kerrotaan myös Morenon rooliteoriasta, jossa kuvataan vanhemmuuden erilaisia rooleja. Huhtasaari kirjoittaa luottamuksen olevan tärkeä osa vanhemman ja opettajan vuorovaikutussuhdetta. (Huhtasaari 2018, 9, 12–13, 30.)

Huhtasaari kirjoittaa työssään Suzuki-metodista. Huhtasaari pohtii, onko vanhemman läsnäolo tunnilla aina hyvä asia. Hän on antanut neuvoja opettajalle myös erilaisiin tilanteisiin, esimerkiksi siihen, jos vanhempi ja lapsi ovat kiireisiä ja vanhempi käy silloin tällöin tunnilla kuuntelemassa. Hän pohtii muun muassa, onko hyödyllistä panostaa satunnaisesti soittotunneilla käymiseen, jos ei ole valmis panostamaan jatkuvan kotiharjoittelun valvomiseen. Opinnäytetyössä kerrotaan yksinkertaisista asioista, joita vanhemman tulisi ottaa huomioon, esimerkiksi lapsen käsien peseminen ennen tuntia. Opinnäytetyössään Huhtasaari esittelee myös eri musiikkitemperamenttipiirteitä. (Huhtasaari 2018, 32, 35, 27.)

Aino Konttinen: Vanhempien tärkeä tuki viulunsoiton alkeisopetuksessa 2010

Konttisen (2010) pedagogeille suunnatun haastattelun mukaan lapsen suhteen luominen musiikkiin on tärkeää soiton alussa, jolloin suhde kulkee lapsen mukana läpi vaikeuksien. Vanhemman innostus soittoharrastukseen tarttuu myös lapseen. Vanhemman roolissa haastateltavien mielestä on kaksi osaa: 1. Harrastuksen tukeminen

viemällä tunneille ja hankkimalla tarvittavat välineet 2. Osallistuminen lapsen päivittäiseen soiton harjoitteluun. Haastatteluista on käynyt ilmi, että vanhemmat eivät aina ota vastuuta harjoittelusta. Niiden vanhempien kanssa, jotka osallistuvat aktiivisesti tunnille, on mahdollista suunnitella yhdessä lapsen viikkoharjoittelua. Myönteinen palaute vanhemmalta ja opettajalta on tärkeää lapselle. Kotiharjoittelussa vanhemman on hyvä ymmärtää, että roolin muuttuminen vanhemmasta harjoituttajaksi ei ole helppo. Toiset vanhemmat voivat olla liian innokkaita ja toiset eivät haluaisi osallistua aktiivisesti. Vanhempi ei osaa luonnostaan opettaa lasta harjoittelemaan, vaan siihen oppii seuraamalla tuntia. On huomioitava, että vanhemman aktiivisuus ei enää ole itsestäänselvyys. (Konttinen 2010, 9–10, 13, 15–18.)

Maiju Piisilä: Mielikuvitusmatka viulumaahan 2008

Piisilä on opinnäytetyönsä, *Mielikuvitusmatka viulumaahan. Leikit ja mielikuvat viulunsoiton alkeisopetuksessa* (2008), oheen tehnyt harjoituspaketin, jossa on harjoituksia ja leikkejä yksilötunneille. Hän on opinnäytetyöhönsä liittyen käynyt seuraamassa Colourstrings-metodin ja Suzuki-metodin ryhmätunteja ja esittelee tekstissään kattavasti molemmat metodit. Harjoituspaketin harjoituksia on sovellettu yksilötunneille edellä mainittujen metodien ryhmätuntien pohjalta. Harjoituspaketin harjoitukset on tehty sovellettavaksi 4–8-vuotiaille viuluoppilaille, sekä niitä voi soveltaa myös muille soittimille, erityisesti jousisoittimille. Harjoituspaketti rakentuu kolmesta osiosta: soittoasennosta, soittoa tukevista harjoituksista sekä millainen on hyvä soitotunti. (Piisilä 2008, 8–12, 17–18.)

4.2 Piia Tuohino: Eväitä ensimmäiselle viuluvuodelle 2009

Piia Tuohino on suomalainen viulunsoitonopettaja, joka on kirjoittanut kirjan *Eväitä ensimmäiselle viuluvuodelle opas aloittelevan pikkuviulistin vanhemmille ja opettajalle* (2009). Aiheeni on lähellä Piia Tuohinon kirjoittamaa opasta. Haluan ottaa oppaan neuvot osaksi omaa pedagogista ajatteluani.

Opettajan kuuluu opettaa lapselle oikeat soittoasennot ja perusliikkeet ja vanhemman kuuluu auttaa kotona opettajan antamilla ohjeilla. Kotona tulisi olla kannustava

aikuinen, joka tukee lasta harrastuksessa. Tähän kuuluvat säännöllinen kotiharjoittelu ja tunneille kuljettaminen mahdollisesti useammin, kuin kerran viikossa. Jos soitotunnille pääsy ei ole mahdollista usein, vanhemman vastuu kotiharjoittelun ohjaajana kasvaa. Tuohino (2009) mainitsee vanhempien mielenkiinnon (ajan, halukkuuden ja aktiivisuuden) olevan vaihteleva lapsen musiikkiharrastuksessa. Jos vanhempi ei ole kiinnostunut lapsen harrastuksesta, eikä koe kotiharjoittelun olevan tärkeää, vähenee myös lapsen kiinnostus harrastukseen ja kotiharjoittelu saattaa unohtua. (Tuohino 2009, 17.) Olen huomannut alkeisopetuksessa, että oppilaan säännöllisen kotiharjoittelun puuttuessa oppilas unohtaa oikean soittoasennon. Kotona vanhemman on tärkeä olla harjoittelun aloittamisen tukijana sekä auttaa lasta muistamaan tunneilla opittuja asioita. Tuohino täsmentää, että vanhempien ei tule kuitenkaan ryhtyä lapsen toiseksi opettajaksi, vaan heidän tehtävänsä on toimia nimenomaan lapsen soitonopiskelun motivoijina, kannustajina ja tukijoina (Tuohino 2009, 18).

Kirjassa kerrotaan, että soittaminen kuuluu jokaiseen päivään ja pienellä lapsella yksi harjoittelukerta on noin 10–20 minuuttia (Tuohino 2009, 49). Käytännössä kiireiselle vanhemmalle olisi helpompi järjestää lapsen kanssa yhteinen harjoitteluhetki kerran päivässä, mutta jokaisen lapsen yksilölliset tarpeet on otettava tässä huomioon. Useamman harjoituskerran järjestämisessä on omat positiiviset puolensa, sillä lapsi saa jakamatonta huomiota useamman kerran päivässä. Molemmat tilanteet vaativat kuitenkin vanhemmalta omistautuneisuutta harrastukseen.

Tuohinon oppien lisäksi tulee ottaa myös huomioon, että kaikissa perheissä musiikkiharrastus ei välttämättä ole vanhemman ja lapsen yhteinen harrastus. Jos opettajan kehotuksesta huolimatta vanhempi ei osoita mielenkiintoa lapsen soittoharrastukseen, on hyvä keskustella perusteellisesti asiasta. Tällaisessa tilanteessa vanhempi tulee kohdata kunnioittavasti ja peittää oman turhautuneisuutensa. Kohtaamisessa, olise sitten puhelimen välityksellä tai kasvotusten, tulee välttää vastakkainasettelua ja vihamielisyyttä. Syyllistäminen, syyttäminen, luennointi, maltin menettäminen, epä-kunnioitus, puolustuskannalle siirtyminen, vanhemman tarpeeton keskeyttäminen sammuttaa tuloksekkaan keskustelun. Vanhempi tuntee silloin itsensä loukatuksi, eikä halua muuttaa tilannetta. (Feldman & Contzius 2011, 329.)

5 Yleisimmät alkeisopetuksessa käytettävät metodit

Edellisessä luvussa on tullut esille erilaisia viulunsoiton opetusmetodeja, jonka takia on hyvä kuvata tarkemmin muutamaa metodia. Suomessa käytetään viulunsoiton alkeisopetuksessa erilaisia menetelmiä, joista käytetyimmät ovat muun muassa Suzuki-metodi, Colourstrings ja venäläinen viulukoulu. Näissä kolmessa vanhemman rooli vaihtelee ja työni kannalta on tarpeellista kertoa tarkemmin näistä menetelmistä.

5.1 Suzuki-metodi

Japanilainen viulupedagogi, Shinichi Suzuki (1898–1998) on kehittänyt alkeisviulunopetuksen metodin. Suzuki-metodissa opetetaan viulunsoittoa samalla tavalla, kuin lapsi oppii äidinkieltään. Äidinkielen oppimisessa tärkeää on puhuttavan kielen kuuleminen ja Suzuki-metodissa soitettavien kappaleiden kuunteleminen on iso osa oppimista. Viulunsoitto aloitetaan 3–4-vuotiaana, sillä Suzukin mukaan sen ikäisenä kielellinen oppiminen on nopeaa. Metodissa kuunteleminen, toistaminen ja kertaaminen ovat tärkeitä. Kertaamalla vanhaa kappaletta käytetään uuden kappaleen oppimisen tukena. Nuottien lukemista ei opeteta lapselle aluksi ja Suzuki-oppilaat oppivat Åström-Tiulan (2015) mukaan soittokappaleet helposti ulkoa. Ennen lapsen viulunsoiton aloitusta vanhemman tulee opetella soittamaan viulua alkeistasolla. Muita keskeisiä piirteitä metodissa ovat: ryhmässä soittaminen, äänen laadun kuunteleminen, 10-vihkoinen opetusmateriaali, sekä muut nuottimateriaalit. (Åström-Tiula 2015, 23, 25–30.)

5.2 Colourstrings-metodi

Unkarilaiset viuluprofessori Géza Szilvay (1943-) ja sellisti Csaba Szilvay (1941-) kehittivät Colourstrings-metodin 1970-luvulla Suomessa. Metodissa viulunkielillä on omat värit: keltainen E-kieli, sininen A-kieli, punainen D-kieli ja vihreä G-kieli. Colourstrings-metodissa käytetään yhdenaikaisesti kuulo-, tunto- ja näköaisteja, sillä ne auttavat ymmärtämään musiikkia. Viulunsoiton suositeltu aloitus on 5–7-vuotiaana, sillä lap-

sen tunnetaidot ja älyllinen toiminta ovat silloin tarvittavalla tasolla. Metodissa käytetään laulamisen ja lukemisen oppimiseen relatiivista solmisaatiota. Soitettavia kappaleita lauletaan. Viulunsoiton alkuvaiheessa opetellaan jo soittamaan huiluääniä, jotta lapsi tutustuisi koko otelautaan ja sormenpään paineen tuntemiseen. Yksilöopetus on tärkein opetustapa, mutta lapset käyvät myös ryhmätunneilla. Jokaiseen metodin kirjaan on liitetty opas vanhemmille ja opettajille. Vanhemmat voivat oppaan avulla tehdä tunnilla tehtyjä harjoituksia. (Åström-Tiula 2015, 34, 37–40.)

5.3 Venäläinen viulukoulu

Venäläisen viulukoulun alkeisopetus ei ole yhden henkilön kehittämä. Viulukoulun perustajana pidetään Leopold von Aueria (1845–1930). Vaikka häntä pidetäänkin perustajana, tulee ottaa huomioon myös muita Venäjällä vaikuttaneita viulisteja ja viulopedagogeja, kuten: Henryk Wieniawski (1835–1880) ja Pjotr Stoliarski (1871–1944). Tatjana Pogozeva (1912–1980) on tuonut venäläisen viulukoulun Suomeen. Alkeisopilaan viulutunnilla on kannustava ilmapiiri. Tunti alkaa kuivaharjoittelulla ilman viulua ja jousia. Soittokappaleet harjoitellaan ensin pizzicatona, eli näppäillen ja kun kappale on opittu, niin sitten soitetaan jousella. Lapsen vanhemmille selitetään koti-harjoitukset. Viulunsoitto suositellaan aloitettavaksi 5–6-vuotiaana, mutta soittamisen voi aloittaa myös pari vuotta aikaisemmin. Ryhmäopetusta suositellaan ja viulutunteja tulisi ensimmäisen kahden kuukauden aikana olla neljä kertaa viikossa ja niiden kesto saa olla enintään 25 minuuttia taukoineen. Viulukoulussa on tärkeää muodostaa oikea soittoasento (tasapainoinen kehon asento). (Åström-Tiula 2015, 9–14.)

6 Tutkimuskysymykset

”Tutkija ei voi koskaan käsitellä tutkimuksessaan kaikkea sitä, mistä hän on kiinnostunut. Hänen on valittava näkökulma” (Dunderfelt 1998, 229).

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni on: Kuinka lapsi kehittyy 5–6-vuotiaana fyysisesti, psyykkisesti ja musiikillisesti, ja kuinka vanhemman tulisi huomioida tämä kehitysvaihe soittoharrastuksessa. Etsin vastausta kysymykseen kirja- ja artikkelimateriaaleista.

Toisena tutkimuskysymyksenä on kartoittaa osaavatko vanhemmat, jotka eivät ole harrastaneet musiikkia, auttaa lastaan soittoharrastuksessa. Aiheen rajauksen tiimoilta pohdin, millaisia vanhempia musiikillisen osaamisen näkökulmasta on ja jaotelin vanhemmat neljään kategoriaan:

1. Vanhempi, joka on lapsena ollut musiikkiharrastuksen parissa.
2. Vanhempi, joka on edelleen harrastuksen parissa.
3. Vanhempi, joka on musiikin ammattilainen.
4. Vanhempi, joka ei ole ollut musiikkiharrastuksen parissa.

Ennako-oletukseni on, että vanhemmat, jotka eivät ole harrastaneet musiikkia voisivat tarvita soittoharrastuksen tukemiseen eniten apua. Tästä syystä haluan keskittää toisen tutkimuskysymykseni vanhempiin, joilla ei ole aikaisempaa musiikkiharrastusta. Millä keinoilla vanhempi, jolla ei ole aikaisempaa musiikkiharrastusta voi tukea lapsen soittoharrastusta? Vanhemmilla saattaa olla enemmän epävarmuutta oman osallistumisen tärkeyteen, koska he eivät välttämättä koe ymmärtävänsä musiikkia. Tuohino (2009, 17) pohtii lasten vanhempien omaa epäilyä osata osallistua lapsen musiikkiharrastukseen silloin, kun vanhemmalla ei ole omaa kokemusta tai kokemukset ovat negatiivisia.

Kolmantena tutkimuskysymyksenä haluan selvittää vaikuttaako alkeisopetuksessa käytettävä opetusmenetelmä vanhemman osallisuuteen. Suomessa käytetään erilaisia viulunsoitonopetusmenetelmiä alkeisopetuksessa. Menetelmissä vanhempien osallistuminen harrastukseen on vaihteleva.

7 Toteutus

7.1 Menetelmät

Tutkimukseni on osittain määrällinen ja osittain laadullinen tutkimus. Aineistoa kerätään verkkokyselyllä, jossa on sekä monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Kvantitatiiviseen, eli määrälliseen tutkimukseen, kuuluu keskeisenä osana hypoteesien esitleminen, käsitteiden määrittely, aikaisemmat teoriat sekä aineiston tilastolliseen analysointiin perustuva päätelmien teko. Tieteellinen tutkimus tuottaa teorian. Määrällisessä tutkimuksessa tarkoituksena on löytää yleispäteviä syitä. Aineiston koko on yleensä suuri ja silloin on suuri työ tutkia koko aineistoa. Siksi määrällisessä tutkimuksessa aineistosta määritellään perusjoukko, josta tutkija poimii otoksen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 135–137, 174–175.)

Kvalitatiivisessa, eli laadullisessa tutkimuksessa kootaan aineisto todellisissa tilanteissa. Tutkimuksessa suositaan tiedon keruun kohteena ihmistä ja tutkittavien näkökulma halutaan tuoda esille. Tutkimuksen suunnitelma voi muuttua työn edetessä. Laadullisen tutkimuksen keruumenetelmiä ovat muun muassa teemahaastattelu, osallistuva haastattelu ja osallistuva havainnointi. Aineiston määrä on yleensä suppea. Aineistoksi riittää esimerkiksi yhden henkilön haastattelu. Vaikka aineisto voi olla yhden henkilön haastattelu, se voi silti olla laaja. (Hirsjärvi ym. 2007, 160, 176.) Laadullisen tutkimuksen kirjassaan Eskola ja Suoranta (1998, 63) kertovat aineiston määrän olevan tutkimuskohtainen.

7.2 Aineiston keruu ja analyysi

Tein opinnäytetyöni osana kyselytutkimuksen vanhemmille. Laadin kyselylomakkeen käyttämällä Webropol-kyselylomakepohjaa. Suunnittelin kyselyn rakenteen niin, että vastaaja pystyy monivalintavastausten lisäksi vastaamaan myös avoimesti. Avointa vastausta voidaan käsitellä laadullisen tutkimuksen tapaan ainutlaatuisena (Hirsjärvi ym. 2007, 160).

Kyselytutkimuksen etuja ovat: aineiston laajuus, tehokkuus ja aineiston nopea käsittely tallennettuun muotoon. Lisäksi aikataulu on helppo arvioida. Kyselyn haittoja ovat: vastaamattomuus, vastaajien rehellisyys ja väärinymmärrys sekä vastaajan perehtymättömyys aiheeseen. Heikkoutena pidetään myös lomakkeen laatimista laadukkaaksi, sillä se vie aikaa. Kyselyn muotoja ovat posti- ja verkkokysely sekä kontrolloitu kysely. Verkkokysely toteutetaan niin, että kysely lähetetään vastaajille ja vastaajat täyttävät itse kyselyn. Usein vastaajia muistutetaan kyselyn täyttämistä, tätä kutsutaan nimellä karhuaminen. (Hirsjärvi ym. 2007, 190–191.)

Kyselyssä oli 20 kysymystä, joista suurin osa oli monivalintakysymyksiä ja muutama avoimeen tekstikenttään vastattavia kysymyksiä. Monivalintakysymyksissä sai valmiiden vastausten vaihtoehtona vastata avoimeen tekstikenttään. Yksi kysymys oli asteikkoon perustuva kysymys. Hirsjärvi ym. (2007, 195) kuvailevat kysymystyyppiä näin: väittämään vastatessa valitaan vastaus sen perusteella, miten vahvasti on samaa tai eri mieltä väittämän kanssa.

Analysoin aineistoa sekä määrällisen että laadullisen analyysin keinoin. Avoimet kysymykset analysoin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Objektiivisuus on mahdollista toteuttaa tutkimalla materiaalia sisällönanalyysin keinoin. Sisällönanalyysillä on tarkoitus kuvailla materiaalia tiivistetysti. Tuomi & Sarajärvi (2018, 117, 122) kertovat Milesin ja Hubermanin (1994) jaotelleen aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheet kolmeen osaan: materiaalin pelkistämiseen, materiaalin ryhmittelyyn ja teoreettisten käsitteiden luomiseen. Pelkistin kyselyn materiaalin maalaamalla samaan aihepiiriin kuuluvat sanat saman värisiksi. Ryhmittelin samaa tarkoittavat sanat yhteen ja loin niille yhteisen käsitteen. Aineistoon pohjautuvassa sisällönanalyysissä tutkimukseen saadaan ratkaisu yhdistelemällä käsitteitä. Tutkittavan näkökulmaa pyritään ymmärtämään kaikissa vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127.)

Valitsin Webropol-kyselyohjelmiston verkkokyselypohjaksi, sillä Jyväskylän Ammattikorkeakoululla on lisenssi siihen ja ammattikorkeakoulun intrasta löytyi sen käyttämiseen kattavat ohjeet. Verkkokyselypohjan tulee olla helppokäyttöinen, ja sen soveltuminen muun muassa mobiililaitteiden käyttöön tulisi olla käytännöllistä (Martikainen,

2017). Halusin, että kohderyhmän, vanhempien, olisi helppo tehdä kysely omalla puhelimella. Webropol-kyselyn pystyi tekemään tietokoneella tai mobiililaitteella.

Verkkokysely testautettiin kolmella Jyväskylän Ammattikorkeakoulun opettajalla ennen julkaisemista. Lähetin verkkokyselyn Suomen musiikkioppilaitosten viulupedagogeille, jotta he voivat jakaa kyselyn oppilaidensa vanhemmille. Viulupedagogien yhteystiedot löytyivät SML:n (Suomen musiikkioppilaitosten liitto) nettisivulta. Kysely on liitteenä (ks. liite 1). Kysely oli auki 30.01.2021-05.03.2021, ja lähetin viulupedagogeille muistutusviestin neljä päivää ennen kyselyn sulkemisaikaa.

Kysely kohdistettiin alle kouluikäisten alkeisviuluoppilaiden vanhemmille, joilla ei ole aikaisempaa musiikkiharrastusta. Halusin selvittää, miten vanhempia on ohjeistettu alkeisoppilaan kanssa kotiharjoittelussa ja soittoasennossa. Minua kiinnosti myös lähtökohdat lapsen harrastuksen aloittamiseen. Verkkokyselyn vastauksien määrää ei voinut ennakkoon arvioida.

8 Verkkokyselyn tulokset

Kyselyn vastaamisen aloitti 80 henkilöä, joista 44 jatkoi kyselyyn vastaamista ja 22 karsiutui alkukysymysten jälkeen pois, sillä eivät kuuluneet kohderyhmään, joko siksi, että olivat soittaneet itse viulua tai jotain toista instrumenttia tai lapsi ei ollut alle kouluikäinen aloittaessaan viulunsoittoa. Kyselyyn vastasi loppujen lopuksi 22 vanhempaa. Kyselyn vastaamiseen kului aikaa noin 5–10 minuuttia. Kysely on jaettu alun yleisten kysymysten jälkeen kolmeen osioon: 1. soittotunnilla oleminen ja opetusmenetelmät, 2. kotiharjoittelu sekä 3. soittoasento. Halusin jättää vastaajalle tilaa näkökulmaan, jota kysymyksessä ei huomattu ottaa huomioon. Ennen kysymyksiä kirjoitin kyselyyn tekstin, jolla halusin herättää vanhemmat pohtimaan lapsen oppimisen edellytyksiä.

8.1 Yleiset kysymykset

Kyselykaavakkeen alkoi yleisillä kysymyksillä (1–5).

1. Oletko soittanut viulua?

Vastauksia kertyi 43 kappaletta, joista 14 % oli kyllä vastauksia ja 86 % ei vastauksia. Vastaajat, jotka vastasivat tähän kysymykseen ”ei”, pääsivät jatkamaan seuraavaan kysymykseen.

2. Oletko soittanut jotain toista instrumenttia?

Vastaajien määrä oli 43 henkilöä, joista 42 % oli soittanut jotain instrumenttia ja 58 % ei ollut soittanut jotain toista instrumenttia. Toisen kysymyksen tarkoitus oli sama, kuin ensimmäisen kysymyksen; halusin karsia ne vastaajat pois, jotka ovat soittaneet jotain instrumenttia, sillä tarvitsin vastaajiksi niitä, jotka eivät olleet soittaneet mitään instrumenttia aiemmin.

3. Onko lapsesi alle kouluikäinen?

Vastauksia kertyi 43, joista 82 % oli kyllä-vastauksia ja 18 % ei-vastauksia.

Näiden alkukysymysten jälkeen karsiutui 22 vastaajaa pois, joista jäljelle jääneet vastaajat ovat kyselyn kohderyhmään kuuluvia vastaajia. Osa vastauksista on tehty ”muistellen menneitä”.

4. Kuinka hyvin koet osaavasi auttaa lasta viulunsoittoharrastuksessa?

Kysymyksessä oli viisi valintakohtaa: 1 Ei lainkaan, 2 Vähän, 3 Kohtalaisesti, 4 Hyvin, 5 Erittäin hyvin. Vastauksia kertyi yhteensä 19 kappaletta. Eniten vanhemmat olivat sitä mieltä, että osaavat vähän auttaa lasta viulunsoittoharrastuksessa (42 %). Seuraavaksi eniten vanhemmat kokivat osaavansa hyvin auttaa lastaan (26 %). Kolmanneksi eniten vanhemmat vastasivat osaavansa kohtalaisesti auttaa lastaan (21 %). Kaksi vanhempaa koki, että osaa auttaa lastaan erittäin hyvin (10 %). Jos vastauksista lasketaan keskiarvo, niin vaikuttaa siltä, että vanhemmat osaavat yleisesti ohjata lastaan kohtalaisesti viulunsoittoharrastuksessa.

5. Mitkä ovat olleet lähtökohdat lapsen harrastuksen aloittamiseen?

Kyselyyn vastanneiden määrä oli 22 kappaletta. Lapsen oma kiinnostus vaikutti olevan suurin syy viulunsoittoharrastuksen aloittamiseen (64 %). Toiseksi yleisin vastaus oli vanhemman kiinnostus (18 %). Lisäksi tuli muutamia yksittäisiä vastauksia, joissa alkuimpulssi viulunsoittoharrastukseen oli tullut ystävältä, opettajalta tai lapsen ja aikuisen yhteisen kiinnostuksen kautta.

8.2 Viulutunnit ja opettajien opetusmenetelmät

Kysymykset 6–11 koskivat viulutuntia ja opettajien opetusmenetelmiä. Opetusmenetelmien erottaminen on tärkeä osio kyselyssä ja tulee ottaa huomioon analysoimisessa, sillä jossain menetelmässä otetaan enemmän huomioon vanhempien osallistuminen, kun taas toisessa vanhemman osallistuminen ei ole merkittävää. Ehkä merkittävin vanhemman osallistumisen huomioonottava menetelmä on Suzuki-menetelmä, jossa vanhempi sulautetaan soittoprosessiin jo ennen kuin lapsi aloittaa soittamisen. Vanhempi on aktiivinen osallistuja viulutunneilla ja kotona harjoittelussa. (Winberg 1980, 19–20.) Kyselystä selvisi myös, että vanhempi on lapsen musiikin kuuntelun ylläpitäjä, sillä Suzuki viuluvihon kappaleita suositellaan kuuntelemaan usein.

6. Miten osallistut lapsen soittoharrastukseen?

Vastauksia kertyi 22 kappaletta. Monivalintaan vastanneista eniten osallistuu kuljettamalla lastaan viulutunnille (32 %). Osa vastaajista kertoi osallistuvansa kyselyllä neuvoja opettajalta (14 %). Loput vastauksista (55 %) oli tullut vapaaseen tekstikenttään. Näistä vastaajista melkein jokainen on maininnut enemmän, kuin yhden tavan, jolla osallistuu lapsen harrastukseen. Suurin osa auttaa kotiharjoittelussa ja/tai on tunnilla mukana. Viisi vanhempaa mainitsee kuljettavansa tunnille ja osallistuu myös muulla tavalla. Yksittäisiä asioita, joita vastauksista löytyi, olivat nuottien hakeminen, samojen asioiden opetteleminen, joita lapsi opettelee, levyjen kuunteleminen, tuntien satunnainen videointi.

7. Käykö lapsi yksilö- vai ryhmäviulutunneilla?

Vastauksia kertyi 22 kappaletta, joista 50 % vastaajista vastasi lapsen käyvän yksilötunneilla, 9 % lapsista käy ryhmätunneilla. Lisäksi 41 % oli vastannut vapaaseen tekstikenttään lapsen käyvän sekä yksilö- että ryhmäviulutunneilla.

8. Opettaako opettaja lasta tietyn opetusmetodin mukaan? (Suzuki, Colourstrings)

Vastauksia oli 22 kappaletta. Tulosten mukaan on enemmän niitä, joiden lapsi ei opettele viulunsoittoa minkään metodin mukaan (55 %) ja vähemmän niitä, jotka vastasivat, että lasta opetetaan jonkin metodin mukaan (45 %).

9. Millä menetelmällä lasta opetetaan?

Vastauksia kertyi 19 kappaletta. Suurinta osaa lapsista opetetaan Suzuki-metodilla (42 %). Osa vastaajista ei osannut sanoa millä metodilla opetetaan (32 %). Colourstrings metodia käytetään muutaman lapsen opettamiseen (11 %).

10. Mitä teet yleensä lapsen viulutunnin aikana?

Vastaajien määrä oli 22 kappaletta. 23 % vanhemmista ei osallistu tunnille, 5 % vanhemmista on tunnilla mukana ja 73 % vastaajista on tunnilla mukana aktiivisesti seuraamalla.

11. Jos et ole mukana tunnilla, onko lapsi tunnilla itsenäisesti... lapsen toiveesta, opettajan toiveesta, vanhemman toiveesta, jostain muusta syystä, mistä?

(Tähän kysymykseen pystyi vastaamaan vain, jos edellisessä kysymyksessä oli vastannut, että ei ole tunnilla mukana.)

Vastauksia tuli viisi kappaletta. Vastauksista ei löytynyt yhtäläisyyksiä. Yksi vastaajista ei käy tunnilla lapsen toiveesta. Toinen vastaajista ei ole kokenut tarvetta käydä tunnilla. Kolmas ei käy tunnilla siksi, että toinen vanhempi seuraa lapsen tuntia. Neljäs oli käynyt aiemmin tunnilla, mutta koronatilanteen takia ei voi enää osallistua tunnille. Viidennellä käytännön syyt estävät tunnilla osallistumisen.

8.3 Kotiharjoittelu

Kotiharjoittelun osiossa (kysymykset 12–17) keräsin tietoa muun muassa kertaharjoittelun määrästä, siitä, miten kotona harjoitellaan viulunsoittoa, miten harjoittelu aloitetaan, neuvoista, joita vanhemmat olivat saaneet opettajilta sekä itse löydetyistä toimivista toimintatavoista lapsen harjoitteluun. Suurin osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä, joissa oli mahdollista vastata valmiina olevien vaihtoehtojen sijaan vapaaseen tekstikenttään. Minuuttimäärästä kysyttäessä vastaukset kirjoitettiin vapaaseen tekstikenttään.

12. Lapseni harjoittelee kotona...

Vastaajien määrä oli 22 kappaletta. 22 % lapsista harjoittelee kerran tai kaksi kertaa viikossa. 68 % vastaajien lapsista harjoittelee 3–5 kertaa viikossa ja 9 % lapsista harjoittelee joka päivä.

13. Mikä on mielestäsi sopiva määrä harjoitteluun kerralla? Vastaus minuutteina.

Vastauksia kertyi 20 kappaletta. Kysymykseen vastattiin avoimesti ja vastausten minuuttimäärä vaihteli viidestä minuutista 60 minuuttiin. Tulokset kertovat, että suurin osa vanhemmista vaikuttaisi olevan sitä mieltä, että noin 15–30 minuuttia on sopiva määrä kertaharjoitteluun (65 %). Vanhemmista osa on sitä mieltä, että 5–10 minuuttia on sopiva määrä kertaharjoitteluun (20 %) ja yksi kertoo 30–60 minuutin olevan sopiva kertaharjoittelun määrä (10 %).

14. Miten lapsi harjoittelee kotona?

Vastaajien määrä oli 22 kappaletta. Yli puolet (59 %) vanhemmista harjoittelee lapsen kanssa yhdessä. 23 % Vanhemmista auttaa lasta aluksi, jonka jälkeen lapsi harjoittelee itsenäisesti. Vanhempien lapsista 14 % harjoittelee itsenäisesti ja 5 % vanhemmista seuraa lapsen harjoittelua mukana.

Huomionarvoista: Suzuki-viulutunneilla käyvien lasten vanhemmista valtaosa kertoi harjoittelevansa lapsen kanssa kotona yhdessä (75 %). Muut vanhemmat harjoittelevat keskimääräisesti vähemmän lapsen kanssa kotona (37 %).

15. Miten harjoittelu kotona alkaa?

Vastauksia tuli 22 kappaletta. Valtaosa vanhemmista pyytää lasta aloittamaan harjoittelun (55 %). Avoimeen tekstikenttään tuli myös vastauksia (18 %). Avoimet vastaukset erosivat toisistaan paljon. Vastauksia tulkiten, harjoittelu voi samassa kodissa alkaa hyvin monella tavalla. Yhdessä vastauksessa mainittiin lapsen ja vanhemman yhteisestä soittohetkestä, joka pidettiin joka päivä samaan aikaan. Jäljelle jääneistä monivalintavastauksista 14 % kertoi lapsen aloittavan harjoittelun itsenäisesti, 9 % vastasi, että on vaikea saada lasta aloittamaan ja 5 % motivoi lasta palkinnolla, jotta saisi lapsen harjoittelemaan.

16. Millaista ohjeistusta olet saanut lapsen opettajalta kotiharjoitteluun?

Kysymykseen vastattiin avoimessa tekstikentässä. Vastauksien määrä oli 19 kappaletta. Moni vanhempi oli kertonut enemmän kuin yhden ohjeistuksen, jonka opettaja on hänelle antanut. Kysymyksen tarkoitus oli saada tarkempaa tietoa, millaisia ohjeita vanhempi on saanut. Jaan vastaukset teemoihin: huomion kiinnittäminen johonkin, aika ja ajankäyttö, harjoittelun rakentuminen ja muut huomionarvoiset ohjeet, joita tuloksissa kävi ilmi.

19 vastaajasta yli puolet (53 %) oli saanut ohjeistusta kiinnittää huomiota johonkin asiaan kotiharjoittelussa. Osa heistä oli saanut kattavasti ohjeistusta, mutta ei kertonut tarkemmin ohjeistuksesta. Muutama kuvaili tarkemmin ohjeistuksia, joista erottui eniten nämä kaksi aihetta: Huomion kiinnittäminen soittoasentoon tai kuuntelemiseen. Soittoasennosta kerrottiin tarkemmin, että sormien paikkoihin ja jousikäteen tulee kiinnittää huomiota. Kuuntelemisessa mainittiin huomion kiinnittäminen lapsen viulun sointiin ja soiton puhtauteen sekä lisäksi kappaleiden kuunteleminen muiden soittamana oli tärkeää (CD:n kuunteleminen).

37 % vanhemmista kertoi opettajan antaneen neuvoja harjoittelun ajankohtaan ja ajankäyttöön. Säännöllisyys korostui, sillä osa vanhemmista kertoi opettajan neuvoneen harjoittelemaan mahdollisimman usein ja lyhyinä tuokioina. Parille oli neuvottu etsimään päivästä lapselle sopiva harjoittelu-aika. Yhdelle opettaja oli kertonut konkreettisesti kertaharjoitteluun tarvittavan minuuttimäärän. Myös 37 % vanhemmista kertoi saaneensa neuvoja harjoittelun rakenteeseen. Kotona tulee harjoitella samat

asiat, kuin tunnilla. Välillä opettaja antaa jonkun tietyn asian, johon tulee harjoittelussa keskittyä.

Muita huomionarvoisia ohjeita, joita 26 % vastaajista mainitsi, olivat Suzuki-menetelmään liittyvien tekstien ja kirjojen lukeminen, viulun tekniikkaan liittyvät ohjeet sekä rytmien oikein soittaminen. Yksi mainitsi yleisesti motivointiin liittyviä keinoja, joita oli saanut. Esimerkiksi lapselle voi asettaa tavoitteita tai motivointiin auttaa leikit ja palkinnot. 10 % vastaajista ei ollut kysynyt tai saanut ohjeistusta.

17. Millaisia toimivia tapoja olet löytänyt lapsesi kanssa kotiharjoitteluun?

Kysymykseen vastattiin avoimessa tekstikentässä. Avoimia vastauksia tuli 19 kappaletta ja jokaisessa vastauksessa oli enemmän kuin yksi esimerkki hyväksi todetuista keinoista kotiharjoitteluun. Löysin vastauksista neljä teemaa, jotka ovat: motivointi, ajan käyttö (säännöllisyys ja lapsen vireys), positiivisuus ja yhdessä tekeminen. Kaksi keskeisintä teemaa vanhempien vastauksissa olivat motivointi ja ajan käyttö.

Lapsen kotiharjoittelua motivoitiin palkinnoilla, suurin osa vanhemmista käyttää tarapalkintoa. Lapsen annetaan valita opettajan antamasta taulukosta, mitä harjoituskerralla harjoitellaan. Pienen lapsen kanssa myös leikittiin viulunsoiton harjoittelun ohessa. Yksi vanhempi kertoi lapsen ystävän soittavan myös viulua, joka motivoi lasta harrastuksessa.

Moni vanhempi oli todennut säännöllisen ajan olevan toimiva keino kotiharjoittelussa. Lapselle harjoittelu ei tule yllätyksenä, vaan kuuluu jokapäiväiseen arkirutiiniin. Lapsen vireystaso otettiin myös harjoittelun aloittamisessa huomioon. Jos harjoittelu aloitetaan liian myöhään, lapsi on väsynyt, eikä pysty keskittymään. Myös rauhallinen harjoittelutila mahdollisti sen, että lapsella ei ole liikaa häiriötekijöitä.

Vanhemmat kertoivat, että hauskanpito harjoittelun aikana tekee harjoitteluhetkestä mieleisen lapselle. Yksi vanhempi kertoi viulupelien, nopan heiton sekä leikkien ja tarinoiden olleen erinomainen keino harjoitella viulunsoittoa pienen lapsen kanssa.

Yksi vanhempi kertoi lapsen innon pysyvän lapsen onnistuessa ja jos lapsi ei onnistu,

niin lasta kannustetaan. Positiivisuutta ilmaistiin lapsen sanallisella ihailulla, kannustamisella ja kehumisella.

Yhdessä harjoittelemisen oli huomattu hyväksi keinoksi kotiharjoittelussa. Yksi vanhempi oli pistänyt merkille, että konserttien pitäminen kotona oli toimiva keino.

Muita toimivia keinoja olivat: musiikin luominen (lapsen oma kappale), vanhemman muistiinpanot tunnilta, soittimen esillä olo ja viulunsoitosta puhuminen sekä soitto-kappaleiden kuunteleminen Cd-levyltä.

8.4 Soittoasento

Soittoasennon osiossa (kysymykset 18–19) minua kiinnosti tietää vanhempien valmius soittoasennon ylläpitämiseen, millaisia ohjeita vanhemmat olivat saaneet.

Opettajan tekemät videot auttoivat soittoasennon löytämisessä sekä muu visuaalinen/mielikuvituksellinen kuvailu.

18. Osaatko auttaa lasta hyvän soittoasennon löytämisessä/ylläpitämisessä?

Vastaajien määrä oli 22 kappaletta. Enemmistö vanhemmista koki saaneensa hyviä ohjeita opettajalta soittoasennon ylläpitämiseen (46 %). Seuraavaksi eniten vanhemmat kertoivat pystyvänsä auttamaan lasta soittoasennon kanssa (27 %). 14 % vanhemmista ei koe osaavansa auttaa, 9 % vastaajista ei ole mielestään saanut riittävää ohjeistusta soittoasennon ylläpitämiseen sekä 5 % vastasi olevansa epävarma omasta arviointikyvystään oikean soittoasennon tunnistamiseen.

19. Millaista ohjeistusta olet saanut lapsen opettajalta soittoasentoon?

Kysymykseen vastattiin avoimessa tekstikentässä. Vastauksia tuli 17 kappaletta. Moni vastaaja oli saanut tunnilla opettajalta ohjeistusta soittoasentoon. Ulkoisia tavaroita auttamaan soittoasentoa olivat esimerkiksi leluesine viulun päällä, pehmusteen käyttäminen, tukitarrat jousessa ja viulussa, jalankuvat paperissa lattialla. Monet vanhemmat mainitsivat ryhdin tarkistamisesta. Jousikäden ohjeista kerrottiin, että sormen päät tulee koskea joustaa, sormen ja ranteen oikeat linjat ovat tärkeitä. Jousikäden tulee olla pehmeä ja pyöreä. Viulukäden asennon tulee olla myös oikeassa linjassa, esimerkiksi ranne ei saa nousta. Viulun asennosta oli ohjattu, että viulu ei saa

liikkua, vaan käsi liikkuu. Käsi ei kannattele viulua. Muita ohjeita olivat muun muassa opettajan tekemät videot sekä mielikuvat soittoasennosta.

8.5 Lapsen soittoharrastusta tukevia asioita

Viimeisessä kysymyksessä halusin vielä tarkemmin kartoittaa, mitkä asiat vanhempien mielestä tukevat lapsen soittoharrastusta.

20. Mitä muita asioita olet huomannut, jotka tukevat lapsesi soittoharrastusta?

Kysymykseen vastattiin avoimessa tekstikentässä. Vastauksia kertyi 19 kappaletta. Vanhemmat olivat huomanneet, että yhdessä tekeminen, niin vanhemman kanssa kuin leireillä oleminen, olivat suuri kannustus lapselle soittoharrastuksessa. Soittokaverit olivat myös tärkeitä kannustimia. Lähipiirille esiintyminen oli lapselle tärkeää, yksi vanhemmista kertoi lapsensa pitävän konsertteja sukulaisille videopuhelulla. Myös päiväkodissa yksi lapsi oli päässyt esiintymään. Musiikin kuuntelemisesta kerrottiin, että lapsen soitto-kappaleita soitetaan Cd-levyltä lapsen leikkiessä tai lapsen kanssa katsotaan YouTubesta viuluesityksiä. Lapsen kehuminen osoittautui hyväksi keinoksi. Vastauksista selvisi myös, että oppimisleikit ja improvisointi koettiin innostaviksi.

9 Pohdinta

Alkuperäisenä suunnitelmana oli tehdä tutkimuksen oheen ohjekirja, jossa olisi ollut vanhemmille ohjeita lapsen soittoharrastukseen, mutta kuten Hirsjärvi ym. (2007, 160) toteavat kvalitatiivisesta tutkimuksesta, tutkimustehtävä saattaa muuttua tutkimuksen edetessä. Koin työtä tehdessä, että materiaalia löytyy hyvin vanhemmille ja siksi uusi ohjekirja ei ole välttämätön. Tutkimusongelmana oli aikaisemmin se, että ei ole tarpeeksi materiaalia vanhemmille ja siksi he eivät osaisi auttaa lasta soittoharrastuksessa. Tämän työn perusteella oma hypoteesini vanhempien osallistumisesta on ollut erilainen, sillä vaikuttaa siltä, että vanhemmat osallistuvat harrastukseen.

Tuohinokin mainitsee, että pienten lasten ei pidä käydä yksin tunneilla eivätkä he voi huolehtia harjoittelustaan itsenäisesti. Vanhempi voi tunneille viemisen ja oppituntien kuuntelemisen lisäksi tukea lastaan oikeanlaisten harjoittelutottumusten opetteluissa. (Tuohino 2009, 8.) Tuohino ei erittele pienen lapsen ikää, mutta edelliset lauseet pätevät mielestäni sekä alle kouluikäisellä lapsella, että alakoulun muutamalla ensimmäisellä luokalla. Vanhemman tuki lapselle on ensiarvoisen tärkeää viulunsoiton alkuvaiheessa.

9.1 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimusaineiston keräämiseen käytettävä verkkokysely estää tutkijan vaikuttamisen (esimerkiksi elekielellä) vastaajien vastauksiin, jolloin tutkimuksen eettisyys on suojattu. Verkkokyselyssä tulee olla maininta tutkimuksen anonyymiydestä, jolla suojataan tutkimuskohteen hyväksikäyttö. (Eskola & Suoranta 1998, 53, 57.) Lähetin kyselyyn yli 200 viulupedagogille sähköpostitse ympäri suomen, jotta he voisivat lähettää sähköpostissa olevan linkin omien oppilaidensa vanhemmille. Viulupedagogien sähköpostit löytyivät musiikkioppilaitosten verkkosivuilta. Pedagogeille lähettämässäni sähköpostissa mainitsin vastausten tulevan minulle anonyymisti. Saateviestissä selvisi vastaajalle kyselyn kohderyhmä, minkälaisesta kyselystä on kyse, vastaamiseen kuluva aika. Kyselyyn pystyi vastaamaan vain kerran, joka puoltaa kyselyn luotettavuutta. Tutkimuksen luotettavuutta vähentää se, etten voi olla täysin varma, kuka on vastannut kyselyyn.

Kyselyn toteuttaminen oli mielenkiintoista ja opettavaista. Muutamia asioita olisin tehnyt toisin, kuten kyselyn jakamisen. Vaikka saatetekstini sähköpostissa oli mielestäni selkeä ja kertoi oleellisen kyselystä, sähköpostiini tuli kysymyksiä, joita en ollut huomannut ottaa huomioon. Minulta kysyttiin esimerkiksi, että täytyykö lapsen olla tällä hetkellä alle kouluikäinen vai voiko kyselyn täyttää ”muistellen menneitä”. Tietoisuutta siitä, että kyselyn voi täyttää menneitä muistellen, olisi ollut hyvä olla saatetekstissä sekä kyselyssä. Vaikka lähetin sähköpostin 200 viulupedagogille ympäri suomen, en pysty tarkistamaan, kuinka monen potentiaalisen vastaajan kysely on loppujen lopuksi saavuttanut. Voi olla, että pedagogi ei ole huomannut sähköpostia esimerkiksi

siksi, että sähköpostini on päätenyt roskapostiin tai sähköposteja on tullut niin paljon, että omani on hukkunut muiden joukkoon. Jos kysely olisi ollut kontrolloitu, eli esimerkiksi paperisina ja suljetuissa kirjekuorissa, olisin ehkä voinut pitää paremmin kirjaa siitä, kuinka monelle kysely on päätenyt. Päädyin kuitenkin verkkokyselyyn, koska sillä tavalla ajattelin tavoittavani enemmän viulupedagogeja.

Vaikka kyselyn aloitti 80 henkilöä, epäilen, että osa heistä on pedagogeja, jotka olivat käyneet tutustumassa kyselyyn. Hirsjärvi ym. (1997, 190) esittelevät kirjassaan Tutki ja kirjoita kyselytutkimuksen etuja ja haittoja. Tässä tutkimuksessa kato eli vastaa-mattomuus on ollut kyselytutkimuksen heikko kohta, sillä kyselyyn vastasi loppujen lopuksi vain 44 henkilöä, joista 22 pääsi jatkamaan alkukysymysten (1, 2, ja/tai 3) jäl-keen. Kuten Hirsjärvi ym. (1997, 190) kertovat, kato on yleistä kyselytutkimuksissa. Vastaa-mattomuudessa tulee ottaa kuitenkin huomioon kohderyhmä, joka oli tark-kaan rajattu; alle kouluikäisten viulunsoiton oppilaiden vanhemmat, jotka eivät ole soittaneet mitään instrumenttia. Tutkimus on ollut pieni, minkä vuoksi tutkimusta ei voi yleistää. Osan kysymyksistä olisi voinut muotoilla erilaiseen muotoon. Esimerkiksi kysyttäessä opettajalta saatua ohjeistusta, kysymyksen olisi voinut muotoilla niin, että olisin saanut tarkkaa ohjeistusta.

9.2 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Piagetin mukaan 5–6-vuotiaalla lapsella on keskittymisessä haasteita. Hän kertoo myös 5–6-vuotiaan lapsen antavan tavallisille tavaroille uusia käyttötarkoituksia. (Siegler ym. 2014, 138.) Aikuinen ohjaa pitkäjänteisempään harjoitteluun lasta koh-distamalla keskittymisen mielenkiintoisella tavalla harjoiteltavaan asiaan, jotta har-joitus olisi mielekästä. Lapsen mielikuvitusta ja esineiden symbolista kuvausta voi hyödyntää viulunsoiton asennon harjoittelussa esimerkiksi niin, että matala laatikko toimii ”viuluna” ja sitä asetetaan olalle. Eriksonin mielestä 5–6-vuotias lapsi asettaa tavoitteita ja haluaa saavuttaa ne. Lapsi opettelee ymmärtämään vanhempien vaati-muksia ja jos niissä epäonnistuu, lapsi kokee syyllisyyttä. (Siegler ym. 2014, 346.) Ai-kuinen voi auttaa lasta asettamaan toteutettavissa olevia tavoitteita, esimerkiksi ko-tiharjoittelussa aikuinen voi lapsen kanssa yhdessä suunnitella tavoitteen sen päivän

harjoitteluun. Kyselyssäkin mainittiin tavoitteen asettamisesta ja sen saavuttamisesta lapsi on esimerkiksi saanut palkinnon.

Bruner kertoo, että musiikki on lapselle tässä iässä leikkiä. Myöhemmin samassa iässä myös symbolit kiinnostavat. Bruner puhui myös 5–6-vuotiaan lapsen mielikuvituksesta ja mielikuvista. (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017, 92–93.) Tuloksissa oli löytynyt keinoja, joissa hyödynnetään lapsen mielikuvitusta ja annetaan mielikuvia lapselle. Mielikuvia voi käyttää improvisoidessa avuksi ja tarinoiden keksimisessä lapsen mielikuvitus pääsee valloilleen. Oppimisleikkejä vastauksissa ei kuvailtu tarkemmin. Voisin kuvitella, että oppimisleikki voi olla esimerkiksi tunnetilojen tuottamista soittamalla. 5–6-vuotias lapsi ymmärtää erilaisia tunnetiloja (Häggman-Laitila 2007, 21). Lapsen kanssa tunnetiloja voisi harjoitella esimerkiksi niin, että surullinen tai väsynyt tunnetila soitettaisiin esimerkiksi hitaalla kokojousella matalilla kielillä ja iloista tunnetilaa lähdetäisiin aluksi harjoittelemaan korkeammilla kielillä jousen liikettä pysäytellen. Vihaista tunnetilaa voisi soittaa matalilla kielillä painaen paljon jousella, jotta jousen paineen huomaaminen kehittyisi lapsella. Leikkien perusajatuksena voisi näin olla jousitekniikan ja -dynamiikan harjoittelu vapaille kielillä. Kotona harjoittellessa tällainen vaatii vanhemmalta kuitenkin keskittymistä ja ymmärrystä viulunsoiton perusasioista.

Lindeberg-Piironen ja Ruokonen (2017, 77) kertovat lapsen ymmärtävän erilaisia avaruudellisia käsitteitä. Kotona tätä voi hyödyntää harjoittelussa. Soittokappaletta voi harjoitella esimerkiksi nopeasti ja sitten hitaasti. Lasten erilaisuus voi vaikuttaa esimerkiksi siihen, kuinka paljon lapsi haluaa vanhemman osallistuvan. Kyselyn tuloksissa yksi vanhempi ei esimerkiksi käy lapsen viulutunneilla lapsen toiveesta. Lasten erilaisuudesta kertoo myös se, että yhtä lasta motivoi ystävän kanssa sama harrastus, toista motivoi leikkiminen ja kolmatta yhdessä harjoittelu.

Suzuki-metodissa vanhempi osallistuu paljon lapsen viulunsoittoharrastukseen. Kyselyn tuloksissa 42 % vanhemmista kertoi lasta opetettavan Suzuki-menetelmällä. Suuri vastausprosentti on voinut vaikuttaa mielikuvaan vanhempien aktiivisuudesta. Jokaisessa esittelemässäni viulunsoiton alkeisopetuksen menetelmässä vanhemman osallistumisesta kerrotaan, mutta Suzuki-metodissa osallistuminen on merkittävä, sillä

vanhempi opettelee itse soittamaan viulua, kuten myös kyselyssä on käynyt ilmi. Suurin osa Suzuki-viulutunnilla käyvien lasten vanhemmista kertoi harjoittelevansa lapsen kanssa, kun taas muiden lasten viulutunneilla alle puolet kertoi harjoittelevansa lapsen kanssa yhdessä. Colourstrings-metodissa ei opeteta vanhempaa soittamaan, mutta vanhemmille on materiaalia metodin kirjoissa, jota he voivat hyödyntää kotiharjoittelussa (Åström-Tiula 2015, 40). Venäläisessä opetusmetodissa kerrotaan vanhemmille, miten kotona tulee harjoitella (Åström-Tiula 2015, 12).

Vanhemman osallistuminen lapsen viulutunnille ei ole pelkästään oma päätös: voi olla, että lapsi ei halua vanhemman osallistuvan tai ulkoiset rajoitteet estävät vanhemman osallistumisen tunnille. Yksi kyselyyn vastanneista mainitsi koronan tuomat rajoitteet opistossa, jonka vuoksi ei käy tunneilla. Jokaisessa metodissa varmasti myös opettaja vaikuttaa siihen, kuinka paljon vanhempaa otetaan mukaan soittoharastukseen.

Kysyttäessä lapselle sopivaa harjoittelumäärää kerralla useimpien vastaus oli 10 minuuttia, 15 minuuttia tai 15–20 minuuttia. Tuohinon (2009, 49) esittämä harjoittelumäärä vastaa kyselyiden vastauksia. Musiikin kuuntelulla oli suuri rooli varsinkin Suzuki-metodin oppilaiden vanhemmilla. Soittokappaleita soitettiin tavallisten kotiaskareiden aikaan, muun muassa lapsen leikkiessä ja nukkumaan mennessä. Tuohino (2009, 16) on myös sanonut, että päivittäisellä musiikin kuuntelulla lapselle tarjotaan kasvu ympäristö, jossa lapsen musikaalisuus kehittyy.

Miksi viisivuotiaana on hyvä aloittaa soittaminen? Lindeberg-Piiroisen ja Ruokosen (2017, 77) mukaan viisivuotias lapsi ymmärtää menneen ja tulevan merkityksen ja alkaa haaveilemaan omasta ammatista. Lapsena ilmaisin noin viisivuotiaana haluavani soittaa viulua. Kyselyn tuloksissa lapsen kiinnostus oli suurin syy viulunsoiton aloittamiseen. Seuraavaksi yleisin syy soittoharrastuksen aloittamiseen oli vanhemman kiinnostus. Vanhemman mieltymyksillä lapsen elämässä on suuri vaikutus ja lapsi haluaa miellyttää vanhempansa, kuten luvussa kolme on tullut esille.

Kuinka lapselle tarjotaan musiikillista kasvua edistävä kasvu ympäristö? Musiikin päivittäisellä kuuntelemisella, myönteisellä ilmapiirillä; kannustamisella, osallistumalla

päivittäiseen harjoitteluun, yksi kannustava aikuinen riittää kehittämään musiikillista kasvua (Tuohino 2009, 16–17). Mitä hyviä tapoja tutkimuksessa selvisi? Kotiharjoittelussa vanhempaa on auttanut säännöllinen harjoittelu ja palkinnoilla motivoiminen. Viulua kannattaa harjoitella lapsen ollessa virkeä. Hauskanpito soittamisen ohella on tärkeää ja musiikin kuuntelu on motivoinut harjoittelemaan. Muita hyviä keinoja soittoharrastuksessa oli esiintymisten järjestäminen koti- ja päiväkotiympäristössä sekä positiivinen ilmapiiri.

Lapsen musiikillisen kehityksen tutkiminen on ollut mielenkiintoista ja haluaisin löytää vielä enemmän konkreettisia ideoita, miten soittoharrastukseen on yhdistetty hauskanpitoa. Varmasti siitä on jo tehty tutkimusta, erityisesti musiikkileikkikouluun liittyen. Keinoja, joita tässä tutkimuksessa selvisi, voivat hyödyntää niin vanhemmat kuin opettajat. Keinot eivät myöskään ole vain viulunsoittoon sidonnaisia, vaan niitä pystyy hyödyntämään muissakin instrumenteissa.

Aiemmin on tullut jo ilmi, että tutkimuksen tuloksista ei voi tehdä yleisiä päätelmiä pienen osallistujamäärän takia. Jatkoa ajatellen, minua kiinnostaisi saada tietoa vanhempien osallistumisesta koko Suomen mittakaavalla. Se vaatisi varmasti suurempaa työtä ja enemmän aikaa. Tutkimuksen olisi voinut tehdä musiikkiopistojen kautta, siihen olisi tarvinnut hakea jokaiselta opistolta tutkimuslupa. Aihetta voi myös tutkia 5–6-vuotiaan lapsen näkökulmasta tai valita toisen ikäryhmän. Tutkimuksen voisi toteuttaa esimerkiksi laadullisin menetelmin musiikkiopistossa havainnoimalla vanhemman ja lapsen käyttäytymistä oppitunneilla, havainnoimalla kotiharjoittelua ja/tai haastatteleamalla lapsia.

Työn kautta sain tutustua hieman eri viulunsoitonopetusmetodeihin ja haluan tulevaisuudessa perehtyä vielä syvemmin niihin. Käsitkseni vanhempien osallisuuden tärkeydestä ei ole vähentynyt tutkimustyöni aikana, vaan vahvistunut. Olen entistä vakuuttuneempi siitä, että 5–6-vuotiaan viulunsoiton alkeisoppilaan kohdalla soittoharrastus on lapsen ja vanhemman yhteinen harrastus.

Lähteet

- Anttila, E., Pohjola, H., Löytönen T. & Kauppila, H. 2017. Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 58. Viitattu 20.4.2021. <https://disco.teak.fi/anttila/8-1-kehityopsykologia-ja-vaiheteoriat/>
- Dunderfelt, T. 1998. Elämänkaaripsykologia. 9.–10. painos. Porvoo: WSOY
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. painos. Jyväskylä: Gummerus.
- Feldman, E. & Contzius, A. 2011. Instrumental Music Education. Teaching with the Musical and Practical in Harmony. New York: Routledge.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Häggman-Laitila, A. 2007. Lapsi eri ikävuosina. Helsinki: Mannerheimin lastensuojeluliitto (Julkaisija). Viitattu 25.4.2021. <https://cdn.mll.fi/prod/2017/08/04174318/Lapsi-eri-ik%C3%A4kausina-5-v.pdf>
- Lindeberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. 2017. Lapsi ja musiikki. Teoksessa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja.
- Martikainen, T. 2017. Kyselytyökalut Suomessa: kuinka valitset sopivan kyselytyökalun. Blogi. Julkaistu 08.11.2017. Viitattu 2.5.2021. <https://blog.zef.fi/kyselytyokalut-suomessa-kuinka-valitset-sinulle-sopivan-kyselytyokalun>
- Siegler, R., DeLoache, J. & Eisenberg, N. Saffran, J. 2014. How Children Develop. 4. painos. New York: Worth Publishers.
- Smith, M. K. 2002. Jerome Bruner and the process of education. Artikkel. Viitattu 7.3.2021. <https://infed.org/jerome-bruner-and-the-process-of-education/>
- Tuohino, P. 2009. Eväitä ensimmäiselle viuluvuodelle. Opas aloittelevan pikkuviulistin vanhemmille ja opettajalle. Kuopio: Suomen Graafiset Palvelut. Savonia Ammattikorkeakoulun julkaisusarja B 4/2009
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Winberg, L. 1980. Suzuki-soitonopetusmenetelmästä. Helsinki: Multiprint.
- Åström-Tiula, A-M. 2015. Viulunsoiton alkeisopetuksen menetelmät. Toimintatutkimus Colourstrings- ja Suzuki-metodien sekä venäläisen viulukoulun soveltuvuudesta eri temperamentteihin. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia, Taiteellisen tohtorintutkimuksen kirjallinen työ.

Liitteet

Liite 1. Haastattelukysymykset

Kysely alle kouluikäisen lapsen vanhemmalle.

Tiesitkö, että sinun ei tarvitse olla musiikin supertaitaja edistääksesi lapsesi harrastusta? Pienikin kannustus ja yhdessä tekeminen ovat tärkeitä oppimisen edellytyksiä yhdessä turvallisen kotiympäristön kanssa.

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn. Kyselyn kesto on noin 5 minuuttia.

1. Oletko soittanut viulua?

Kyllä

En

2. Oletko soittanut jotain toista instrumenttia?

Kyllä

En

3. Onko lapsesi alle kouluikäinen?

Kyllä

Ei

Seuraavaksi yleisiä kysymyksiä.

4. Kuinka hyvin koet osaavasi auttaa lasta viulunsoittoharrastuksessa? (1 En lainkaan, 2 Vähän, 3 Kohtalaisesti, 4 Hyvin, 5 Erittäin hyvin)

5. Mitkä ovat olleet lähtökohdat lapsen harrastuksen aloittamiseen?

Vanhemman kiinnostus.

Sukulaisen kiinnostus.

Lapsen kiinnostus.

Muu vastaus:

Seuraavaksi viulutunteihin.

6. Miten osallistut lapsen soittoharrastukseen?

En osallistu harrastukseen.

Kyselen opettajalta neuvoja.

Osallistun kuljettamalla lapseni tunnille.

Muu vastaus:

7. Käykö lapsi yksilö- vai ryhmäviulutunneilla?

Lapseni käy yksilötunneilla.

Lapseni käy ryhmätunneilla.

Muu vastaus:

8. Opettaako opettaja lasta tietyn opetusmetodin mukaan? (Suzuki, Colourstrings)

Kyllä

Ei

9. Millä menetelmällä lasta opetetaan?

Suzuki-metodi

Colourstrings

Muu vastaus:

10. Mitä teet yleensä lapsen viulutunnin aikana?

Olen tunnilla mukana.

Olen tunnilla mukana ja seuraan tunnin kulkua.

En ole mukana tunnilla.

11. Jos et ole mukana tunnilla, onko lapsi tunneilla itsenäisesti...

lapsen toiveesta?

opettajan toiveesta?

vanhemman toiveesta?

jostain muusta syystä, mistä?

Seuraavaksi kotiharjoitteluun.

12. Lapseni harjoittelee kotona...

kerran tai kaksi viikossa.

3–5 kertaa viikossa.

joka päivä.

lapsi ei harjoittele kotona.

13. Mikä on mielestäsi sopiva määrä harjoitteluun kerralla? Vastaus minuutteina.
Sopiva minuuttimäärä on:

14. Miten lapsi harjoittelee kotona?

Lapsi harjoittelee itsenäisesti.

Harjoittelemme yhdessä.

Autan lasta aluksi, jonka jälkeen hän harjoittelee itsenäisesti.

Muu vastaus.

15. Miten harjoittelu kotona alkaa?

Lapsi aloittaa harjoittelun oma-aloitteisesti.

Pyydän lasta harjoittelemaan.

Minun on vaikea saada lasta aloittamaan.

Lapselle luvataan palkinto harjoittelusta.

Muu vastaus.

16. Millaista ohjeistusta olet saanut lapsen opettajalta kotiharjoitteluun?

17. Millaisia toimivia tapoja olet löytänyt lapsesi kanssa kotiharjoitteluun?

Seuraavaksi soittoasentoon.

18. Osaatko auttaa lasta hyvän soittoasennon löytämisessä/ylläpitämisessä?

Pystyn auttamaan lasta soittoasennon kanssa.

En ole saanut riittävää ohjeistusta.

En osaa auttaa.

Olen saanut hyvät ohjeet opettajalta soittoasennon ylläpitämiseen.

Muu vastaus:

19. Millaista ohjeistusta olet saanut lapsen opettajalta soittoasentoon?

20. Mitä muita asioita olet huomannut, jotka tukevat lapsesi soittoharrastusta?

Kiitos osallistumisesta! Lähetä vastauksesi painamalla "Lähetä"